

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Manninen, Ville

Title: Lehtien keskittyminen muutamalle omistajalle on riski

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Suomen journalistiliitto, 2019

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Manninen, V. (2019). Lehtien keskittyminen muutamalle omistajalle on riski. *Journalisti*, (7), 4-5.
<https://www.journalisti.fi/artikkelit/2019/7/lehtien-keskittyminen-muutamalle-omistajalle-on-riski-kirjoittaa-mediatutkija/>

Lehtien keskittyminen muutamalle omistajalle on riski, kirjoittaa mediatutkija Ville Manninen

Ville Manninen

31-vuotias väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitoksella.

Tutkii väitöskirjassaan verkkojournalismin luotettavuutta.

On lisäksi tutkinut suomalaismedian moninaisuutta vuodesta 2015 lähtien.

Työskennellyt kesätoimittajana seitsemässä sanomalehdessä, viimeisimpänä Länsi-Savossa.



JOURNALISTI
19.9.2019

Hanna

Suomen media on yhä harvemmissä käsissä. Sähköinen media on aina keskittynyt harvoille yhtiöille, ja nyt myös sanomalehtien ketjuuntuminen lähestyy huolestuttavaa tasoa. Keväällä tehty Kaakon Media -kauppa laajensi Keski-suomalainen Oyj:n imperiumin 66 lehteen, joka vastaa jo reilua kolmannesta Sanomalehtien liiton jäsenlehdistä. Yhdessä Alman ja Sanoman kanssa se hallitsee valtaosaa maan sanomalehtikentästä. Kansainvälinen korkean keskittymisen raja ylittyyne tälläkin alalla pian. Se on uhka suomalaismedian moninaisuudelle.

Havainnollinen esimerkki keskittymiseen liittyvistä riskeistä löytyy Yhdysvalloista. Alkuvuodesta 2018 satoja paikallisia televisioasemia omistava Sinclair Broadcast Group antoi toimituksilleen käskyn: kaikkien asemien uutistenlukijoiden piti varoittaa katsojia muiden yhtiöiden virheellisistä ja puolueellisista uutisista. Kampanjan tunnukseksi nousi ironisesti sitaatti ”[this is extremely dangerous to our democracy](#)” – tämä on äärimmäisen vaarallista demokratiallemme. Sinclairin tempaus herätti ivaa, mutta myös muistutti siitä, kenelle sananvapaus mediassa kuuluu. Ei yleisölle tai toimittajille, vaan omistajille.

Suomalaismedian keskittyminen on jäänyt julkisuudessa varsin vähäiselle käsittelylle. Siitä puhutaan lähinnä olosuhteiden sanelemana pakkona. Perinteisen median tuotot laskevat Googlen ja Facebookin kaltaisten alustajattien puristuksessa, joten pienemmät mediayhtiöt etsivät turvaa suurten konsernien

”leveämpien hartioiden” takaa. Ovatko toimitusten taloudet niin kuralla, etteivät ne uskalla kritisoida oman alansa kehitystä?

Suomessa tiedotusvälineiden omistajien vallankäyttö on yleensä maltillista: toimittajat saavat päättää sisällöistä, kunhan liiketoiminta on kannattavaa. Suora käskyvalta ei kuitenkaan ole ainoa tai edes tärkein median moninaisuuden määrittäjä. Mediakonsernien sisältöyhteistyö voi kaventaa moninaisuutta, vaikka sille olisikin taloudellisesti järkevät perusteet. Merkityksensä on myös sillä, mistä maista sisällöt ovat peräisin, mitkä ihmisryhmät näkyvät mediassa, minkätyyppistä sisältöä mediassa on tarjolla ja millaisia sisältöjä yleisö lopulta valitsee. Moninaisuutta pitää tarkastella monesta eri kulmasta. Se kuitenkin vaatii toimituksilta työtuntien ja julkaisutilan uhraamista sekä kipeää itsekritiikkiä.

Median moninaisuudesta on vaikea puhua ja kirjoittaa. Aihe on vivahteikas ja vaatii epädramaattista pohdiskelua. Moninaisuuden kaventumiseen ei myöskään ole helppoja ratkaisuja. Keskittymiselle on todellisia liiketaloudellisia perusteita ja siihen puuttuminen voisi ennestään heikentää mediayhtiöiden kannattavuutta. Lisäksi kynnyksensä mediasisältöjen sääntelyyn on jo sananvapaussyistä johtuen korkea.

Aihe päättyykin julkiseen keskusteluun yleensä vasta silloin, kun poliitikko tai aktivisti kokee maailmankatsomuksensa syrjityksi. Näin moninaisuuden perään kyseleminen uhkaa leimautua mielipidevähemmistön kiukutteluksi. Todellisuudessa median moninaisuus koskettaa kaikkia.

Suomen perustuslaissa taataan oikeus sananvapauteen. Sen tarkoitus on turvata vapaa mielipiteenmuodostus, mikä on sekä ihmisoikeus että toimivan demokratian edellytys. Samaan tähtää myös moninaisen median ihanne. Media tarjoaa ihmisille ajattelun raaka-ainetta, etenkin niistä kaukaisista asioista, joista heillä ei ole suoria kokemuksia. Suomessa peräänkuulutetaan medialukutaitoa ja -kriittisyyttä, mutta taitojen kehittyminen edellyttää moninaista mediaa. Loputtomien *Simpsonit*-uusintojen äärellä mietiskely ei auta muodostamaan mielipidettä Nato-jäsenyydestä tai valitsemaan eurovaaliehdokasta.

Median moninaisuus on tärkeä yhteiskunnallinen aihe. Sivuttamalla sen toimittajat tekevät yleisölleen karhunpalveluksen ja sallivat huomaamattoman liu'un kohti entistä yksipuolisempaa mediaa. Se jos mikä on todella vaarallista demokratialle.

[Ville Manninen, Väite, media, sananvapaus](#)

Ville Manninen

31-vuotias väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitoksella.

Tutkii väitöskirjassaan verkkojournalismin luotettavuutta.

On lisäksi tutkinut suomalaismedian moninaisuutta vuodesta 2015 lähtien.

Työskennellyt kesätoimittajana seitsemässä sanomalehdessä, viimeisimpänä Länsi-Savossa.